

**СУЧАСНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ У
ТЕХНІЧНИХ ВУЗАХ**

***Анотація:** Розглянуто іноваційні технології, що використовуються для навчання іноземним мовам у вузах технічного профілю. Наведено переваги і недоліки основних методів і підходів. Доведено, що застосування розглянутих сучасних методів дозволяє підвищити ефективність занять і досягти високого рівня володіння іноземними мовами студентами.*

Ключові слова: іноваційні освітні технології, методи навчання іноземним мовам; комунікативний метод; конструктивістський метод; мультимедія в освіті.

Ключевые слова: инновационные образовательные технологии; методы обучения иностранным языкам; коммуникативный метод; конструктивистский метод; мультимедиа в образовании.

Keywords: innovative educational technologies; methods of teaching foreign languages; communicative method; constructivist method; multimedia in education.

Сьогодні гостро постало питання про підвищення ефективності навчання іноземній мові студентів немовних спеціальностей в умовах відносної обмеженості мовного середовища. Нові тенденції у вищій освіті, у тому числі й у досягненні високого рівня знання іноземних мов, вимагають забезпечення комплексної підготовки. Тому викладачам необхідно орієнтуватися в сучасних методах, застосовуваних при вивченні іноземних

мов, і освоювати нові освітні технології й засоби. Ці знання дозволяють підібрати методи викладання, найбільш оптимальні для контингенту студентів, з урахуванням їхнього рівня знань, умінь і навичок.

Традиційно при навчанні іноземній мові в немовному вузі викладачі використовували стандартні методи, орієнтовані на читання, розуміння й переклад спеціальних текстів, а також вивчення проблем синтаксису наукового стилю. Сьогодні для успішного освоєння іноземної мови вміння переводити адаптовані, неавтентичні тексти вже недостатньо. Сучасні методи навчання іноземним мовам засновані на комунікативному підході й містять у собі використання різних інтернет-технологій, які вносять в освітній процес демократичність, відкритість і мобільність.

Усе частіше в процесі навчання використовуються інноваційні засоби й технології: навчальні онлайн-програми, аудіо й відео програми, ресурси інтернету. Це дозволяє ефективно освоювати іноземні мови і на заняттях, і в процесі самостійної роботи, забезпечує високоякісну іншомовну підготовку студентів і допомагає їм використовувати іноземну мову в майбутній професії.

Ціль навчання іноземній мові – це не тільки познайомити студентів із системою мови, але й навчити користуватися мовою як засобом спілкування. Отже, уся структура занять і використовувані методи повинні відповідати реальній ситуації спілкування, а навчання повинне проходити в умовах взаємодії студентів.

У цих умовах усе більше значення набуває іншомовна компетентність викладачів вищої школи [1]. Знання іноземної мови у викладача в основному складаються з тієї підготовки, яку вони отримали в школі й вузі. Зараз же є чудова можливість поліпшити ці знання й поповнити іншомовну культуру, використовуючи найбільш ефективні методики навчання іноземній мові за допомогою інформаційних технологій. Як наслідок інтенсивного впровадження сучасних комп'ютерних технологій в освітній процес вузів

змінюються й самі підходи до методики викладання іноземної мови.

На сьогоднішній день основними методами навчання іноземним мовам є комунікативний і конструктивістський методи.

Комунікативний метод [2] має своєю основною метою оволодіння комунікативною компетенцією. При цьому першою специфічною рисою комунікативної методики є те, що метою навчання є оволодіння не власне іноземною мовою, а іншомовною культурою, яка містить у собі пізнавальний, навчальний, розвиваючий і виховний аспекти. Ці аспекти містять у собі знайомство й вивчення як мовної й граматичної системи мови, так і її культури, взаємозв'язки її з рідною культурою, а також побудови чужої мови, її характеру, особливостей, подібності й відмінності з рідною мовою. Другою специфічною рисою комунікативної методики є оволодіння всіма аспектами іншомовної культури через спілкування. Саме комунікативна методика вперше висунула положення про те, що спілкуванню потрібно навчати тільки через спілкування, що стало для сучасних методик однією з характерних рис. Спілкування виконує функції навчання, пізнання, розвитку й виховання. Однією з відмітних рис комунікативного підходу є використання всіх функцій ситуації. Навчання будується на основі ситуацій, які розуміються як система взаємин. Головний акцент тут ставиться на створення ситуації як системи взаємин між студентами. Обговорення таких ситуацій дозволяє зробити процес навчання іншомовній культурі максимально природнім і наближеним до умов реального спілкування [3]. Для цього, як один з варіантів, досліджувані тексти повинні містити конфлікти, які спонукують студента висловлювати власну думку.

Комунікативний підхід припускає таку організацію процесу навчання, при якій усі використовувані методи й прийоми переломлюються через особистість студента, його потреби, мотивацію й здатності. При цьому студент стає суб'єктом мовної й навчальної діяльності, її активним

учасником, виявляючись у центрі навчання. Викладач акцентує навчання не на граматиці, а на комунікативних інтенціях (намірах). Мова стає засобом комунікації, а вправи мають комунікативний напрямок і студенти вчаться комунікації в процесі самої комунікації.

Перевагою методу є те, що студенти вдосконалюють навички усної мови, долається страх перед помилками. А до недоліків можна віднести фактор того, що не приділяється достатньої уваги якості мови, а комунікативна компетенція досить швидко досягає своїх меж.

Конструктивістський метод [4]. В основі методу перебуває власне активне навчання студентів. Завдання викладача не стільки навчити, скільки сприяти навчальному процесу. Заняття завжди орієнтоване на дію. А близькість до дійсності, спонукає студентів самостійно конструювати свої знання (наприклад, у рамках проектної діяльності). При цьому вправи спрямовані на продукування мови, яке перебуває в центрі навчання.

Переваги методу: підготовка студентів до реального життя й реальних життєвих ситуацій. Прикладом конструктивістського методу може слугувати проектне навчання.

У наш час у методиці розрізняють традиційні й альтернативні методи навчання. Під поняттям альтернативні методи групується цілий ряд різних підходів, прийомів, способів передачі мови. Існують такі альтернативні методи, як метод повної фізичної реакції (Total Physical Response), суггестивний метод, драматико-педагогічний метод, груповий метод.

У той же час якісна мовна підготовка студентів неможлива без використання сучасних освітніх технологій. Сучасні технології в освіті — це професійно-орієнтоване навчання іноземній мові, зайнятість у навчанні, застосування інформаційних і телекомунікаційних технологій, робота з навчальними комп'ютерними програмами з іноземних мов (система мультимедіа), дистанційні технології в навчанні іноземним мовам, створення презентацій у програмі Power Point, використання ресурсів інтернету,

навчання іноземній мові в комп'ютерному середовищі (форуми, блоги, електронна пошта), новітні тестові технології (створення бази даних діагностичних матеріалів за курсом навчального предмета «Іноземна мова» для проведення комп'ютерного тестування).

До інноваційних методів навчання можна віднести [5]: навчання з комп'ютерною підтримкою (CALL), метод сценарію (story line method), метод симуляцій, метод каруселі, метод навчання по станціях, метод групових пазлів, метод рольової гри, метод «кейс-стаді» (робота над проблемними ситуаціями, коли студенти розглядають проблему, аналізують ситуацію, представляють свої ідеї й варіанти розв'язку проблеми в ході дискусії).

Метод сценарію (story line method). Даний метод заснований на комбінації запланованих навчальних змістів — наприклад, «виробництво—продукція—продаж» — з інтересами й ідеями учнів. Отримуючи від викладача так звані ключові питання, студенти роблять свій внесок у створення історії. Цей метод обходиться без текстових підручників. Мова йде про креативне планування, добір гіпотези, систематизацію й презентацію роботи. Спроектвана історія містить також елементи із драми й рольової гри. Викладач задає лише рамки дії й представляє окремі епізоди. Студенти ставлять свої питання й самі знаходять на них відповіді.

Метод рольової гри. Рольова гра є активним методом навчання й засобом розвитку комунікативних здатностей студента. Вона пов'язана з інтересами студентів і є засобом емоційної зацікавленості, мотивації навчальної діяльності. Рольова гра виступає активним способом навчання практичному володінню іноземною мовою, допомагає подолати мовні бар'єри студентів, значно підвищує обсяг їх мовної практики. Це фактично навчання в дії. Існує велика кількість форм, типів рольової гри на заняттях з іноземної мови. Так, наприклад, часто використовується рольова гра «На співбесіді», де студенти беруть на себе роль роботодавця й працівника.

Ще одним інноваційним підходом до вивчення іноземної мови, яка

одержала поширення в останнє десятиліття, є *технологія веб-квест*. Веб-квест, як метод навчання, був уперше розроблений і запропонований в 1995 році професорами університету Сан-Дієго (США) Берни Доджем і Томом Марчем [6]. Суть даного методу полягає в тому, що студенти різних рівнів підготовки виконують певне завдання, у якому застосовуються заздалегідь підготовлені для цього інтернет-ресурси [7]. Веб-квест характеризується конструктивним підходом до навчання. Головна особливість веб-квеста полягає в наступному: замість того, щоб змушувати учнів нескінченно блукати по мережі Інтернет у пошуках необхідної інформації, викладач дає їм список веб-сайтів, відповідних до тематики проекту й рівню знань.

Фактично веб-квест – це вид інформаційних, проблемно-орієнтованих завдань індивідуального або групового навчання, спрямованих на формування й розвиток навичок самостійної, пошукової й дослідницької діяльності студентів у процесі освоєння, дослідження, обробки й презентації мовного навчального матеріалу [8].

Технологічно веб-квест здійснюється в наступний спосіб. Студентам формулюється завдання, для розв'язку якої вони повинні знайти інформацію в Інтернеті. При цьому посилення на відповідні джерела готує викладач. Далі відбувається групове обговорення й аналіз отриманої інформації й студенти доповідають про свої результати всій групі. Веб-квести можуть тривати від декількох академічних годин до декількох тижнів у випадку виконання великомасштабного дослідницького проекту.

Веб-квест має ряд переваг, які сприяють розв'язку завдань при вивченні іноземної мови. Він забезпечує автономність і самостійність учнів, розбудовує комунікативну компетенцію й дає можливість здійснити індивідуальний підхід. Також веб-квест мотивує учнів до застосування мовних знань і вивченню нового мовного матеріалу й дозволяє використовувати велику кількість актуальної автентичної інформації. Додатково він допомагає організувати активну самостійну або групову

пошукову діяльність студентів, якої вони самі й управляють. Веб-квест організує роботу над будь-якою темою у формі цілеспрямованого дослідження, як протягом декількох годин, так і декількох тижнів. Він же сприяє прийняттю самостійних рішень, розбудовує критичне мислення й тренує здатності аналітичного мислення.

Найбільш ефективними формами захисту квест-проекту з іноземної мови вважається створення тематичного веб-сайту або ілюстративний матеріал, створений як презентація в Power Point і представлений у вигляді доповіді [9].

До сучасних освітніх технологій також відносяться [10]: іншомовне навчання із професійною спрямованістю, використання дистанційних технологій в іншомовному навчанні (Skype й інші програми-месенжери), використання навчальних комп'ютерних програм (мультимедійні ресурси) і іншомовна підготовка із застосуванням комп'ютерного середовища (форум, блоги, електронна пошта, соціальні мережі).

Мультимедійні технології зараз займають провідне місце в іншомовній підготовці студентів, тому викладачам необхідно сформулювати уявлення про сучасні комп'ютерні технології навчання, а також ознайомити студентів з новими комп'ютерними програмами, принципами роботи сучасних електронних словників і іншими новинками, які нам надає Інтернет для розвитку іншомовної компетенції. За допомогою комп'ютера й нових програм студенти можуть виконувати ті види завдань, які, на наш погляд, є найбільш складними.

Підводячи підсумки викладеному вище, слід зробити висновок, що для викладача сьогодні важливо постійно вдосконалювати свої знання методів навчання іноземним мовам, впроваджувати у свою викладацьку практику інноваційні освітні технології, що дозволить якісно поліпшити володіння іноземною мовою студентами вузів технічного профілю та використовувати

вже засвоєні знання іноземної мови, сформовані навички й уміння для вирішення практичних завдань у професійній області.

Список використаної літератури:

1. Гурье Л.И. Последипломное образование преподавателей вуза в условиях инновационных процессов /Л.И.Гурье. – Казань: РИЦ «Школа», 2008. – 243 с.
2. Бойко А.К и др. Коммуникативный метод при обучении иностранным языкам в условиях многопрофильного вуза. — URL: <https://research-journal.org/pedagogy/kommunikativnyj-metod-pri-obuchenii-inostrannym-yazykam-v-usloviyah-mnogoprofilnogo-vuza/>
3. Watson J. Blended learning: The convergence of online and face-to-face education. North American Council for Online Learning. 2008, 16 p.
4. Худайберганаева Э., Гулиметова Б. М. Современные методы и технологии преподавания иностранных языков в высшей школе // Филология и лингвистика в современном обществе: материалы IV междунар. науч. конф. (г. Москва, июнь 2016 г.). – М.: Буки-Веди, 2016. – С. 94-97.
5. Иголкин С.Л., Смольянинова И.В., Шаталов М.А. Инновации в системе повышения качества в условиях модернизации высшего образования // Территория науки. 2016. № 2. С. 13-18.
6. Шайхуллина А.И. Использование технологии веб-квеста на уроках английского языка. – URL: https://interactive-plus.ru/ru/article/16525/discussion_platform.
7. Dodge B. Some Thoughts About WebQuests. URL: http://webquest.sdsu.edu/about_webquests.html
8. Волкова О.В. Подготовка будущего специалиста к межкультурной коммуникации с использованием технологии веб-квестов: дис. ... канд. пед.наук., Белгород, 2010. С. 73.

9. Современные методы обучения иностранному языку в неязыковом вузе: коллективная монография. М-во образования и науки РФ, Московский политехнический университет. Тамбов: ООО «Консалтинговая компания Юком», 2017. 92 с.
10. Лебедев А.В., Васильев В.В. Communicative system and activity approach in teaching foreign languages // Территория науки. 2016. № 4. С. 38-42.